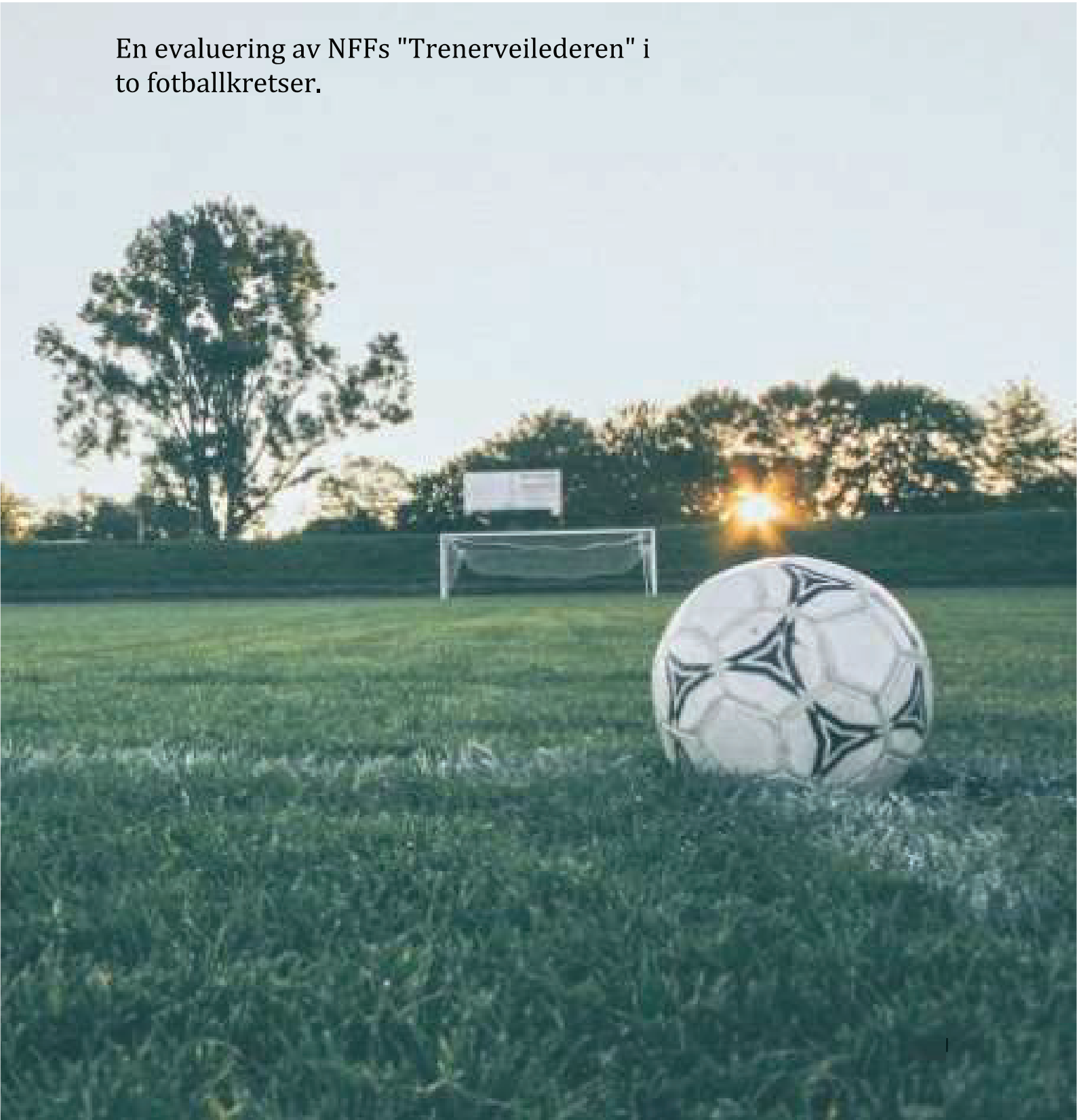

Kompetanseutvikling i norsk idrett

En evaluering av NFFs "Trenerveilederen" i to fotballkretser.

Kompetanseutvikling i norsk idrett

En evaluering av NFFs «Trenerveilederen» i to
fotballkretser

Martin Nesse
Jan Erik Ingebrigtsen

Forord

I 2018 lanserte Norges Fotballforbund (NFF) sitt nye kurs «Trenerveilederen». Kurset har som formål å styrke oppfølgingen av trenere på feltet i barne- og ungdomsfotballen og inngår som en del av kvalitetsklubb. Denne rapporten har som formål å skape innsikt i hvordan kurset er gjennomført i to kretser og hvordan kursdeltakerne opplevde dette. Innsikten bygger på flere anerkjente vitenskapelige metoder. Blant annet dokumentanalyse, feltobservasjoner, intervju og spørreskjema.

Rapporten viser at kurset har fokus på fotballfaglig innhold i et toppfotballperspektiv. Dette perspektivet fant flere kursdeltakere utfordrende da de ikke opplevde dette som relevant for praksis i egen klubb. Samtidig opplevde flere at de hadde kjennskap til dette innholdet gjennom andre kurs i regi av NFF. Slik prioriterer kursdeltakerne kunnskap om hvordan legge til rette for et mestringsorientert klima og relasjonskompetanse foran fotballfaglig innhold i sitt virke som trenerveileder.

Vi ønsker å takke Norges Fotballforbund og kretsene som inngår i rapporten for at vi fikk anledning til å gjennomføre prosjektet. Og for deres åpenhet og engasjement.

Innholdsfortegnelse

1. Forståelsesgrunnlag.....	1
2. Metode.....	3
3. En beskrivelse av Trenerveilederens verdier i to kretser	4
4. Kursdeltakernes opplevelse av Trenerveilederen.....	18
5. Trener eller trenerveileder?	23
6. Utviklingsmuligheter – Kunnskapsdeling og skriftliggjøring.....	25
7. Litteratur.....	29

1. Forståelsesgrunnlag

På samme måte som andre organisasjoner er NFF opprettet for å realisere visjoner og målsettinger. Noen visjoner og målsettinger er formelle, og er tydelig beskrevet. Andre verdier og målsettinger er uformelt forankret i organisasjonen uten at de er skriftliggjort. For å forstå organisasjon trenger en kunnskap både om de formelle og uformelle visjonene og målsettingene.

Organisasjoner etablerer egen kultur. Schein (1985) beskriver tre kulturelle nivåer, grunnleggende antakelser, verdier og artefakter. *Grunnleggende antakelser* er lite synlige og blir tatt for gitt av medlemmene. Eksempel på dette kan være betydningen av å vinne fotballkamper. *Verdier* er mer bevisste, og de blir formulert både skriftlig og muntlig. Forbundets skriftliggjorte visjoner og målsettinger finner vi blant annet på forbundets hjemmeside. *Artefaktene* er hva en gjør i praksis, og dette kan beskrives som den kulturelle kjerne. Hva «alle» trenere gjør likt, uten at det formuleres, kan beskrives som artefakter.

Studier av fotballtrenere på høyt nivå i Norge, viser at trenerne baserer seg i stor grad på kompetanse som ikke er skriftliggjort (Nesse, Ingebrigtsen og Peterson, 2017). Den uformelle kompetansen kan være både bevisst og ubevisst. Betydningen av den uformelle kompetansen kommer blant annet til uttrykk ved at en i kompetansebyggingen vektlegger praktisk arbeid og praktisk erfaring.

På NFFs hjemmeside finner en mye av forbundets formelle visjoner og mål. Her er det seks utvalgte tema. Et av disse temaene er «Samfunnsansvar og verdier», hvor det fokuseres på internasjonalt utviklingssamarbeid, forebygge kampfiksing, fair play, «keep football clean» og inkludering. Et annet tema omhandler «Barn, ungdom og voksne», hvor spillerutvikling står sentralt. Et annet tema omhandler trener, hvor et fokuseres på trenerrolle, kurs, utvikling og veiledere.

«Trenerveilederen» er et virkemiddel NFF bruker for å skolere treningsveiledere.

Dette kan forstås på flere måter. «Trenerveilederen» er et virkemiddel for å:

- 1) kommunisere forbundets kunnskap om riktig trenerkompetanse.
- 2) styre og kontrollere trenernes praksis.
- 3) styrke de sentrale organer i fotballforbundet.
- 4) synliggjøre fotballforbundets arbeid for utvikling av det lokale treningstilbudet

Studier viser at norske trenere ønsker kurs og mer utdanning (Ingebrigtsen, 2014).

Det er imidlertid ikke gitt at kursdeltakelse bidrar til kompetansebygging. Noen forutsetninger må være til stede for at kurs skal ha tilsiktet virkning:

- 1) intensjonene må komme til uttrykk i kurset
- 2) kursdeltakerne må tilegne seg det som blir formidlet i kursene
- 3) kursdeltakerne må justere egen praksis

Om «Treningsveilederen» skal ha tilsiktet virkning, er det en grunnleggende forutsetning at kursdeltakerne i «Treningsveilederen» praktiserer som veiledere etter kurset. Generelt vet en at det er mange som ikke følger opp utdanning med relevante jobber og verv. I sin analyse av «ungdomsløftet i NIF», viste Rolstadaas (2016) at nesten halvparten av de som tok lederkurs, ikke ble idrettsledere i etterkant av kurset. Det bør også bemerkes at kurs kan ha flere ikke tilsiktede virkninger. Eksempelvis kan «Treningsveilederen» bidra til deltakerne blir bedre trenere, eller at deltakerne benytter kompetansen i sammenhenger utenfor fotballidretten.

Den konkrete evalueringen av «Trenerveilederen» har flere målsettinger. For det første må innholdet i kursene beskrives. Hva er kursenes formelle (skriftliggjorte) og uformelle innhold? Hvilke av NFFs visjoner og målsettinger kommer til uttrykk når kursene skal gjennomføres i ulike kretser? For det andre er det viktig å evaluere hvordan deltakerne påvirkes av «trenerveilederen». Er det kursets formelle innhold som er avgjørende, eller er de uformelle signaler og relasjoner vel så viktige? For det tredje, bør også evalueringen berøre spørsmålet om hvordan «trenerveilederen» påvirker trenernes praksis i de ulike klubbene. I den forbindelse er det viktig å se på om kursdeltakerne blir lokale treningsveiledere, eller benytter kompetanse på andre måter.

Når den konkrete evalueringen av «Trenerveilederen» er gjennomført, gir det muligheter for å analysere «Treningsveilederens» organisatoriske betydning i Norges Fotballforbund.

2. Metode

Rapporten har som formål å skape innsikt i hvordan trenerveilederen er gjennomført i to fotballkretser, og hvordan deltakerne opplevde kursene. I denne sammenheng blir det ikke evaluert hvilke effekter trenerutdanningen har for treneres forståelse og praksis i fotballklubbene.

Evalueringen bygger på bruk av flere anerkjente vitenskapelige metoder, som dokumentanalyse, feltobservasjoner, feltsamtaler, intervju og spørreskjema (Creswell, 2014). Gjennom å kombinere ulike kilder, kan en skape et helhetsbilde av hvordan trenerveilederen fungerer.

Ulike mennesker skaper sine forståelser gjennom sine egne erfaringer. I evalueringen har det derfor vært avgjørende å forsøke å finne ulike deltakeres forståelse av trenerveilederen. I evalueringsarbeidet bør ikke evalueringen påvirke det som evalueres - trenerveilederen. Når det viser seg at opplegget varierer noe mellom de to kretsene, og deltakeres opplevelser varierer, tolker vi det som et uttrykk for at både opplegg og opplevelser er lite påvirket av evalueringsarbeidet.

I rapporten er kretsene, kursarrangører og kursdeltakere anonymisert. Prosjektet er søkt og godkjent av Norsk senter for forskningsdata (NSD).

3. En beskrivelse av Trenerveilederens verdier i to kretser

I fotballforbundets presentasjon av Trenerveilederen kommer det frem at trenerveilederen har som målsetning å styrke oppfølgingen av trenere på feltet i barne- og ungdomsfotballen. Dette ved å være «en sparringspartner for den enkelte trener, være retningsgiver på feltet og i praksis rundt lagene, og sørge for at det er samsvar mellom klubbens sportsplan og faktisk aktivitet og praksis». Slik vil arbeidsoppgavene omhandle «én til én-oppfølging av trenere, oppfølging og sparring med trenerteam for hele årganger, etablering av levende og regelmessige trenerforum, sikre god kontakt mellom klubbens ledelse, og aktiviteten på trening og kamp».

Kurset bygger på fem samlinger stipulert til 70 timer med fokus på fotballfaglig innhold, relasjonskompetanse og tilrettelegging av et mestringsorientert klima samt praksisarbeid (Madsen, 2017). Ved relasjonskompetanse og tilrettelegging av et mestringsorientert klima foreligger det forhåndsutviklede presentasjoner utformet av Relasjonsledelse Norge og Norges Idrettshøyskole.

I lys av Schein (1985) kan denne formuleringen av målsetninger, arbeidsform og kompetansekrav forstås som Trenerveilederens overordnede formelle verdier. Verdier utviklet av forbundet med formål om å ta del i den nasjonale utviklingen av nye trenerveiledere. For å skape en forståelse av hvordan disse verdiene kommer til uttrykk i kurset vil Trenerveilederen i to kretser presenteres. Dette i form av hvilke tiltak som er gjennomført og hvilke tema som er presentert.

Trenerveilederen i Krets 1.

I utlysningen av kurset, beskrives målgruppen som trenerveiledere i sertifiserte Kvalitetsklubber, prosessklubber og klubber med fokus på trener-og spillerutvikling. Videre stilles det krav til at en må være eller i ferd med å bli trenerveileder inneværende år, inneha Grasrottreneren eller ta det 11. året, ha ambisjon om UEFA B-lisens samt et ønske om å bidra til utvikling av et godt miljø for trener-og spillerutvikling i egen klubb. For å sikre at alle klubber skal ha mulighet til å sende sine trenere på kurs dekker Krets 1. kursets kostnader. Det stilles kun krav om egenandel ifm. studietur. Denne var satt til maks 5000kr. per deltaker. Kursets 16 plasser ble fylt opp.

Samling 1.

Første samling ble omtalt som «*Den mestringsorienterte treneren*» og ble arrangert for kursdeltakere for trenerveilederen samt hva som er omtalt som «Øvrige deltakere og trenerveiledere». Samlingen startet med en presentasjon av Krets 1. og målene for kurset og trenerveilederrollen. Målene er knyttet til å heve kompetansen blant trenere i Krets 1. samt øke bevisstheten rundt rollen. Deretter fulgte et innlegg om mestringsorientering. Innlegget hadde tittelen «Erfaringer fra *toppklubb* 2009-2017» og ble ledet av en lokal toppfotballtrener. I sin presentasjon av seg selv presiserer foreleser at hen har utdanning fra høgskole/universitet samt erfaring med spillerutvikling i toppklubb.

Innlegget starter med å presentere dynamikken mellom mestrings-og resultatorientering samt indre og ytre motivasjon. Her vises det til en referanse (i form av Roberts (2001)), men presiseres det at denne ikke representerer nyere forskning. Andre del av innlegget omhandler rollen som spillerutvikler i toppklubb. Her fortelles det om spillere som har lyktes gjennom toppklubbens akademi og tilhørende kjennetegn i form av prestasjonsgruppe, tålmodighet og motivasjon.

Samlingens neste innlegg ledes av kursleder og omhandler «Veileders sjekkliste». Sjekklisten er utformet av Krets 1. som en mal for ønsket gjennomføring av veiledning. Malen inkluderer retningslinjer for hvilke forberedelser som kan gjøres i

forkant av aktivitet, på feltet og i etterkant. Dette inkluderer en strukturering av spørsmål med formål om å skape refleksjon rundt praksis for klubbtrener. Sjekklisten ble så vist i praksis i en case med en lokal krets­lagstrener. Her gikk treneren gjennom hva som var planen for økten hvorpå kursleder, i rollen som trenerveileder, fulgte opp med spørsmål i tråd med sjekklisten. Deretter fikk kursdeltakerne observere økten før krets­lagstrener, i plenum, deltok på en «etter praksis­tilbakemelding» med kursleder. Her ble sjekklisten og de forhåndsformulerte spørsmålene brukt aktivt. Det ble også åpnet for spørsmål fra kursdeltakerne.

Siste del av samlingen ble holdt av kursleder som presenterte «*Den gode treningen og kampen*». Presentasjonen tok opp hvordan trenerveilederrollen er tiltenkt gjennom overordnede styringsdokumenter (NFF) og regionalt gjennom kvalitetsklubb. Her fremmes det at trenerveilederen er svært viktig i arbeidet med kvalitetsklubb og dens videre utvikling. Innlegget ble fulgt opp av grupperefleksjon og erfaringsutveksling tilknyttet status i egen klubb. Dette inkluderte barne- og ungdomsfotball, veilederrolle, sportsplan og kunnskapsutvikling i klubb.

Samlingen ble avsluttet med kamp i Eliteserien for de som ønsket.

Samling 2.

I forkant av samling 2. ble det utsendt et infoskriv til samtlige kursdeltakere. Her ble det informert om at deltakerne ila. samlingens praksisdelt skulle inneha rollen som trenerveileder, trener og observatør. Hvilket medførte at de måtte forberede en treningsøkt ut ifra et forhåndsbestemt tema for praksis. Tema var «*spill-sentrert aktivitet i smålagsspill. 1A og vi andre*». Dette i tråd med innhold på Grasrottreneren og landslagsskolen. Av skrevet kommer det også frem at tema for samlingen er relasjonskompetanse og veiledningssekvenser.

Innledningsvis ble alle deltakerne delt inn i fire ulike grupper. Hver gruppe fikk videre tildelt en veileder. Veilederne er valgt ut av Krets 1. og har bakgrunn som veiledere fra andre trenerkurs. Dagens første innlegg ledes av kursleder og omhandler en kort gjennomgang av dagens samling samt en beskrivelse av rollen som trener og

trenerveileder. Her fremmes jobben med å synliggjøre trenerveilederrollen i hver enkelt klubb sin sportsplan og skape gode relasjoner til klubbens trenere som viktig. Sistnevnte «*slik at vi kan endre trenerne*» (kursleder). Deretter fulgte en erfaringsutveksling i plenum tilknyttet implementering av rolle i klubb.

Samlingens første innlegg ledes av en tidligere toppfotballspiller som nå er ansatt ved en lokal toppklubb. Han er kledd i klubbfarger og i første del bruker han en Power Point mal med klubbemblem. Slik starter innlegget med en beskrivelse av hans klubb og den overordnede strukturen. Deretter følger en definisjon av kulturbegrepet i lys av Wikipedia, en definisjon han oppfordrer kursdeltakerne til å lese ved jevne mellomrom som en påminnelse om hvor viktig det er å forstå omgivelsene sine. Dette knyttet til deres rolle som trenerveileder og kulturskaper. Foredragsholder viser så til et særskilt ansvar ovenfor foreldretrenere da «*pappatrenerne får ikke nok oppfølging (...) Pappatrenerne har fått det (for) fritt frem*». I en forlengelse av dette presiseres viktigheten av erfaring som middel for suksess hvorpå han forteller om sine erfaringer fra egen karriere som spiller og trener. Og at andre nå opplever han som flink pga. hans fotball CV.

I innleggets andre del har foredragsholder byttet Power Point mal til en med et Champions League tema. Her viser han til en ikke navngitt professor som har kartlagt faktorer som påvirker verdens beste fotballspillere. Det er totalt 11 kategorier. Her gjøres det et poeng av at eksemplene er i et toppfotballperspektiv, men at dette kan overføres til rollen som trenerveileder da «*idrett er konkurranse (...) Idrett er prestasjon*». Innlegget avsluttes følgende:

«*Det var ca. en time med egne refleksjoner. Håper det kan bidra til gode diskusjoner*».

Innlegget etterfølges av en kort oppsummering før introduksjon av praksis. Her deles kursdeltakerne i fire grupper hvor hver veiledergruppe får tildelt en utøvergruppe. Utøverne er i aldersgruppen «barnefotball». Kursdeltakerne ruller hvor én har ansvar for økten (20 min hver) mens én inntar rollen som trenerveileder. Dette

inkluderer en kort samtale i etterkant av økten hvor trenerveileder praktiserer sin rolle og evaluerer økten sammen med trener. Resterende to gruppedeltakere observerer sammen med kretsveileder før sistnevnte tar en kort evaluering med hen som var trenerveileder. Dette gjøres slik at alle på hver gruppe får prøvd de ulike rollene.

Etter praksis oppsummerer de ulike gruppene og tilhørende veileder hvordan det var å være trener og trenerveileder. I denne oppsummeringen skal de, etter ønske fra kursleder, også diskutere hva som er gode og dårlige spørsmål. Dette løftes opp til en plenumsdiskusjon. Avslutningsvis viser kursleder en video fra dagens praksisaktivitet. Videoen viser hvordan en av kursdeltakerne har utført rollen som trenerveileder. Avslutningsvis blir det gitt informasjon om praksis i egen klubb. Denne er strukturert slik at hver kursdeltaker skal forberede praksis i egen klubb, og avtale oppfølging av veileder. Dette med formål å få tilbakemeldinger i rollen som trenerveileder i egen klubb.

Samlingen ble avsluttet med kamp i Eliteserien for de som ønsket.

Samling 3.

Før samling 3. er det sendt ut informasjon til kursdeltakerne om praksisøkten tilknyttet samlingen. Som ved forrige samling er de delt inn i grupper og skal være trener, trenerveileder og observatør. Hver gruppe følges opp av samme veileder som ved samling 2. Oppgaven som skal løses er fra B-lisensen og er i kategoriene «angrepsspill» og «forsvarsspill».

Samlingen starter ved at kursleder informerer om dagens samling og klubbpraksis mellom samlingene. Her kommer det frem et ønske fra krets om å ha to møter i klubb hvor kursdeltakerne blir observert som trenerveileder i en kampforberedende økt og en kamp. Dette fremmes som et ønske fra NFF sentralt og skal gjenspeile «*mitt lag på trening og kamp*». Kursdeltakerne skal underveis skrive en refleksjonslogg. Denne skal levers inn i forkant av de kommende samlingene.

Deretter følger et innlegg av kursleder som viser en statusoppdatering for trenerveilederen i klubbene som er representert på kurset. Presentasjonen har en NFF-mal. Oppdateringen bygger på en egenvurdering av kursdeltakerne hvor det kommer frem at samtlige er i gang med å etablere rollen i klubb. Ved gjennomgang av tabellen fremmer kursleder ved flere anledninger viktigheten av at trenerveilederen skal etableres i klubb og ikke være personavhengig. Her presiseres det også at trenerveilederen skal ha fokus på veiledning på treningsfeltet og ikke på administrative oppgaver.

Deretter følger samlingens praksisaktivitet og tilhørende evaluering. Dette er tilsvarende samling 2. hvor samtlige er trener, trenerveileder og observatør. I forkant av praksis repeterer kursleder veileders sjekklister og hvordan en kan gi tilbakemelding etter praksis. Objektene er ved denne samlingen gutter på kretslagsnivå. Etter praksis følger en kort erfaringsutveksling i praksisgruppene (inkl. veiledere) rundt hva som er gode refleksjonsspørsmål. Her presiserer kursleder at gode relasjoner gir god veiledning.

Etter endt praksis følger en gruppevis evaluering og presentasjon av hva de har diskutert. Etter hver gruppe har delt sine refleksjoner oppsummerer kursleder med hvor viktig det blir å stille krav til trenere i barne- og ungdomsfotballen. Dette da han opplever at det blir «*litt for mye tante og onkel, mye foreldre. Blir for mye dulling. Unger blir ikke motivert av dette, de blir motivert av en trener som stiller krav*» (Kursleder, Krets 1.). Presiserer, som tidligere, at en slik veiledning krever en god relasjon til treneren.

Siste del av samlingen ledes av én av kretsens veiledere. Han forteller at han har lang erfaring som instruktør på samtlige NFF kurs, og arbeider nå i en lokal toppklubb. Han er nøytralt kledd, men var under praksis kledd i en jakke fra NFF. I sin presentasjon forteller han om sin rolle i klubb og hvordan de har utarbeidet en mal for kartlegging av kompetansekrav hos sine trenere. Dette med formål å få frem treneres sterke sider, utviklingsmål og hva som ønskes tilbakemelding på. Her

fremmes viktigheten av skriftliggjøring som et middel for kontinuitet. Underveis vises det til forskning, men uten referanser.

Samlingen ble avsluttet med et gruppearbeid tilknyttet utfordringer i veilederrollen og kamp i Eliteserien for de som ønsket.

Samling 4.

Forfattere var ikke tilstede ved samling 4. Samlingen innebar møte med toppspillere, kurs ved lokalt universitet, observasjon av trening og kamp på ulike aldersgrupper samt kamp i ligaens øverste divisjon.

Samling 5.

Trenerveilederens siste samling går som en del av et større fotballarrangement. I forkant av samlingen har hver kursdeltaker fått beskjed om å forberede en presentasjon hvor de forteller om 1) *erfaringer og viktige funn med trenerveilederkurset i 2018* og 2) *slik skal dette nyttiggjøres i vår klubb*. Hver kursdeltaker er gitt ti minutter. Etter kursdeltakernes presentasjoner fulgte en gjennomgang av hvordan en toppklubb arbeidet med spillestil, resultatmål og rekruttering. Denne ble ledet av hovedtrener og hans assistent. I denne gjennomgangen ble det brukt video for å vise ulike spillesituasjoner. Disse ble forklart og diskutert i lys av fotballfaglige perspektiver som press, førsteforsvarer og frispilling.

Presentasjonen ble etterfulgt av en gjennomgang av trenerveilederrollen i samme toppklubb. Leder av seansen var trenerveileder for seniorlaget i klubben. Her ble det fortalt om arbeidsmetodikk, arbeidsfordeling, hvilket utviklingspotensial de har og hva som har fungert/ikke fungert. Her fremmes det som omtales som et viktig poeng i form av at en som veileder kan ha trenere i klubben som er bedre enn veileder. Foreleser presiserer da at en som veileder ikke må komme i konflikt med slike trenere, men bidra til å hjelpe videre.

Samlingen ble avsluttet med kamp i Eliteserien for de som ønsket.

Trenerveilederen i Krets 2.

I utlysningen av kurset, poengteres det at kursdeltakerne må ha et ønske om å utvikle kompetansen blant klubbens egne trenere. Videre stilles det krav om minimum Grasrottreneren med ambisjon om å ha UEFA B-lisens ila. to år og et ønske om å bidra til utviklingen av et godt miljø for trener-og spillerutvikling i egen klubb ut minimum 2019. Samtidig bør søker se for seg å kunne bidra som trener-og/eller trenerveileder i kretsen. Kursavgift pr. deltaker er satt til 10.000 kr, en kursavgift som må dekkes av klubben. Totalt ble seks søkere valgt ut.

Samling 1.

Vi var ikke til stede under samling 1. Tema for samlingen var en presentasjon av krets 2. sine utviklingsmål, den nye rollen Trenerveileder og hvordan kurset forløper seg. Dette ble fulgt opp av «*Den mestringorienterte treneren*» ledet av kursansvarlig fra Krets 2. Deretter fulgte en gjennomgang av veilederkompetanse. Sistnevnte ble ledet av daglig leder av en organisasjon som spesialiserer seg på relasjonskompetanse. Også innen fotball.

Samling 2.

Samling 2. starter ved et innlegg kalt «*Relasjonskompetanse hos den mestringorienterte veilederen/treneren*». Innlegget ledes av en ansatt ved Krets 2. som presenterte dette som det første av totalt tre deler med fokus på relasjonskompetanse ila. kurset. Han er kledd i en overdel med logoen til NFF. Presentasjonen skulle vært holdt en fra Relasjonsledelse Norge, men av ukjent grunn fikk ikke denne personen anledning. Presentasjonen er allikevel utviklet av Relasjonsledelse Norge og tar for seg relasjonskompetanse med fokus på tillitt, likeverd, veiledning, instruksjon og coaching, lederskap og relasjonell atferd. Det presenteres også ulike «verktøytips» kursdeltakerne kan bruke i egen klubb og lagt opp til caser hvor disse kan anvendes.

Deretter følger samlingens praksisaktivitet. Her deles kursdeltakerne i to grupper på tre deltakere. Slik skal alle inneha rollen som trener, trenerveileder og observatør.

Sistnevnte skal komme med tilbakemelding til trenerveilederen etter praksis. Som objekter er et lokalt ungdomslag som til daglig trenes av én av kursdeltakerne. For å skape et bilde av hvordan praksisdelen kan se ut vises en video fra en annen fotballkrets sin gjennomføring av praksisdelen. Kursleder presiserer at dette er et eksempel på en typisk trenerveiledersamtale, men at kursdeltakerne i sin veiledningssituasjon står fritt til å velge hvordan de vil gjøre det. Det ble også brukt video i Krets 2. sin praksis. Denne dannet utgangspunktet for en evaluering i etterkant.

Samlingen avsluttes med at kursleder presenterer praksis i egen klubb. Her vises det til en Power Point fra NFF med tittelen «*Mitt lag i trening og kamp- Gjennomføring*». Videre formidler hen at kursdeltakerne mellom samlingene vil få besøk av en veileder fra Krets 2. Denne vil observerer kursdeltakerne i sin daglige trenergjerning.

Samling 3.

Samling 3. arrangeres som en del av et regionalt fotballarrangement, og det er trenerveiledere fra totalt tre fotballkretser. Samlingen, som går over tre dager, er lagt til et større stadionanlegg. Dette for å være i nærheten av de andre delene av samlingen. Trenerveilederkurset starter med at kursdeltakerne observerer et spiller møte i forkant av en kretskamp som spilles senere på dagen. I etterkant av møtet blir hovedtrener igjen for å svare på spørsmål fra kursdeltakere. Etter spørsmålsrunden observerer kursdeltakerne kretskampen.

Dag to startet med felles frokost og transport til stadionanlegget. Her møtes kursdeltakerne fra alle tre kretsene til et innlegg med tittel «*Arbeidsprosessen for en fotballtrener*». Innlegget ledes av en med erfaring fra norsk toppfotball og kursavvikling hos NFF. Det er slik tatt i bruk en Power Point-mal fra NFF. Innlegget er delt i fire deler, henholdsvis 1) Før økta, 2) Metoder, 3) På feltet og 4) Etter øka. Innledningsvis presiserer foreleser at innholdet er en del av UEFA-B og at hen snakker generelt ut ifra nevnte deler og supplerer med egne erfaringer som trener. Avslutningsvis åpnes det opp for spørsmål.

Etter innlegget er det felles lunsj før et nytt innlegg med tittelen «*Relasjonskompetanse hos den mestringorienterte treneren*». Innlegget skulle vært ledet av en ansatt ved NFF, men av ukjent grunn kunne ikke denne personen møte. Leder av innlegget er dermed en ansatt i Relasjonsledelse Norge. Hen forteller at hun har vært en del av gruppen som har utviklet relasjonsperspektivet til Trenerveilederen i regi av NFF. Hen presiserer således at hen ikke er «noen fotballkjenner» og at hen dermed ikke vil bruke egne erfaringer, men heller snakke om det generelle. Slik tar hen opp tema som prestasjonshjelp, dialog og kommunikasjon og opplevelsen av likeverd. Hen bruker en Power Point utviklet av Relasjonsledelse Norge. Underveis er det utformet caser kursdeltakerne skal diskutere. Kursdeltakerne sitter i gruppevis etter hvilken krets de tilhører.

Dagens siste samling har tittelen «videoanalyse». Her deles kretsene hver for seg. Samlingen i Krets 2. ledes av kursleder som innledningsvis viser videoklipp av ulike fotballsekvenser og gjentar de viktigste punktene fra før-kamp-praten dagen i forveien. Disse diskuteres i plenum, og utvikler seg til å bli en diskusjon av generelle fotballfaglige perspektiver knyttet til formasjon, presspill og førsteforsvarer. Deretter følger en seanse hvor tre av kursdeltakerne forteller om sine erfaringer i klubb som trenerveileder. Dette utvikler seg til å bli en diskusjon av kurset Trenerveilederen så langt. Dagen avsluttes med felles middag.

Dag 3. starter med en felles frokost før innlegget «*Video og læring i en toppklubb*». Alle tre kretsene er til stede. Innlegget ledes av en med erfaring fra toppklubb og yngre landslag da det kommer til videoanalyse. Han er kledd i sin toppklubbs logo og bruker en tilsvarende Power Point-mal. I innlegget viser han hvordan en bruker software i analysearbeidet og hvordan klipp og tilbakemeldinger blitt gitt. Dette kombineres med ulik statistikk som danner et bilde av spillertyper, situasjoner ol. Underveis bruker landslagsskolens begreper til å beskrive de ulike klippene. Videre forteller han om hvor raskt utviklingen av software har vært i toppklubb, men at kursdeltakerne kan gjennomføre noe tilsvarende ved bruk av mobil.

Samlingens siste seanse er en kretsvis oppsummering og plan for klubbbesøk frem til neste samling. Denne er tilsvarende som tidligere.

Samling 4.

Samling 4. er lagt til en by utenfor Krets 4. sitt geografiske område og arrangeres sammen med kretsene som deltok på samling 3. Samlingen er lagt til en annen by med formål å få innspill fra andre krets-og-klubbmiljø. Samlingens første innlegg ble ledet av en trenerutvikler i toppklubb som presentere sitt daglige virke og hvordan han og klubben arbeidet med trenerutvikling. Han var ikledd klubblogo og brukte en Power Point-mal med klubbens logo. Utover i presentasjonen presenterer han flere ulike verktøy for å skape utvikling, blant annet å fremme klubbens strategiplan, utvikle strukturer for møter, ukeplaner, utviklingsmål og bruk av video og refleksjonslogg. Her viser han til en studie, men uten å vise til konkrete referanse.

Videre fremmer foreleser en god fotballtrener som én som har relasjonskompetanse, fotballkompetanse, lederegenskaper og er villig til å lære. Og at det således er viktig for trenerveiledere å først og fremst stille spørsmål til refleksjon. Dette mener foreleser krever erfaring, hvorpå han stiller spørsmål ved om «*Er det lett for en 23 åring med lite livserfaring å håndtere f.eks. ivrige foreldre?*». Underveis i innlegget kommer det også frem at den største motivasjonen for hans klubb til å ha trenerutvikler er i form av en økonomisk gevinst i lys av akademiklassifiseringen.

Dagens andre innlegg ledes av kursleder for Trenerveilederen i Krets 1. Innlegget er todelt hvor første del omhandler hans erfaringer fra toppklubb og historier om hvordan en trener kan motivere spillere til å ønske å bli bedre. Her leses det blant annet utdrag fra selvbiografien til Steven Gerrard. Andre del omhandler hvordan Krets 1. gjennomfører sitt Trenerveilederkurs. Denne er svært lik første del i Krets 1. sin første samling hvor det vises til verktøy som sjekklister før/etter praksis, viktighet av sportsplan og at rollen tar del i barnefotballen. Innlegget avsluttes ved å vise hva kursdeltakerne har vært igjennom på samlingene så langt og hvordan de arbeider med oppfølging i klubb mellom samlingene.

Dag 2. starter med en observasjon av regionens topplag på trening. Deretter følger en presentasjon av en annen av regionens toppklubber, ledet av dens sportslige leder. Han er kledd i klubbfarver og har en Power Point med klubblogo.

Presentasjonen starter med en gjennomgang av klubbens meritter og opplevelse av tidligere trenings-og prestasjonskultur samt en beskrivelse av dagens utfordringer. Dette følges opp med en presentasjon av klubbens spillestil, kultur, arbeidskrav, rekrutteringsarbeid, spillsystem, spillertyper og treningsfilosofi. Her kommer det frem at klubben ikke har noen trenerutvikler.

Senere på dagen skal kursdeltakerne se en kamp med nevnte klubbs seniorlag. I den anledning møter de to klubbens trenere (én og én) kursdeltakerne i neste seanse for å gå gjennom deres inngang til kampen, kampplan og mulige utfordringer. Dette for å gi kursdeltakerne noen punkter de kan følge med på da de senere skal se denne kampen. Kampen markerer dagens siste seanse.

Dag 3. starter kretsvis hvor kursleder i Krets 2. inviterer sine kursdeltakere til å ta del i planleggingen av neste samling. Etter dette samles alle kretsene til et innlegg ledet av daglig leder ved en lokal toppklubb. Han er ikledd klubblogo og bruker en Power Point med klubblogo. Deretter presenterer han hvordan hans klubb har utarbeidet sine handlings-og-sportsplaner og hvordan disse bidrar til å skape en rød tråd i klubbens spillestil.

Deretter går hen over til å hvordan de arbeider med trenerutvikling. Her kommer det frem at klubben har foreldretrenere fra G6/J6 og til henholdsvis G16 og senior damer, og at det er stor forskjell på fotballkompetansen blant disse. Som et ledd i å heve kompetansen blant sine trenere har klubben innført større trenerforum hvor trenere for flere årskull kan delta. Slik ønsker klubben å skape en rød tråd i arbeidet sitt. Dette eksemplifisert med hvordan formasjon og spillestil kan adapteres til 3/6/9erfotball. Ved å prioritere trenerforum opplever foredragsholder at klubben enklere får avdekket utviklingsbehov samt hvordan dette behovet kan dekkes. Slik har klubben skapt gode betingelser for veiledning og trenerutvikling.

Samlingen avsluttes ved en kort evaluering og formulering av de viktigste læringsmomentene. Disse er som følger: 1) Samlet oss trenere, 2) Sosiale, 3) Fotballfaget og 4) Innhold spesifikt inn mot rollen.

Samling 5.

Vi var ikke tilstede ved samling 5. Samlingen omhandlet ifølge kursleder i Krets 2. 1) Observasjon av G12 trening med tilhørende veiledningsprosess fra en kursdeltaker 2) gjennomgang av E-læringsmodul i Grasrottreneren delkurs 1. og 3) evaluering og diskusjon av året.

Oppsummering av Trenerveilederen i to kretser

Som nevnt innledningsvis er målsetningen for Trenerveilederen å styrke oppfølgingen av trenere i barne-og ungdomsfotballen på treningsfeltet og skape samsvar mellom klubbens sportsplan og praksis. Dette skal oppnås gjennom et sett med felles verdier (Schein, 1985) i form av fotballfaglig innhold, relasjonskompetanse og tilrettelegging av et mestringsorientert klima. Av beskrivelsen av kurset ser en at disse tre perspektivene vektlegges og tolkes ulikt. Dette kommer tydeligst frem ved sistnevnte perspektiv da begge kretser bruker ett innlegg på tema.

Deres tolkning av dette perspektivet er videre ulikt da Krets 1. bruker en ekstern toppfotballtrener og hans tidligere erfaringer med spillerutvikling mens Krets 2. bruker NFF sin forhåndsutformede presentasjon. Det samme kommer til uttrykk ved relasjonskompetanse hvor Krets 1. bruker ett innlegg på å presentere tematikken mens Krets 2. har tre innlegg om relasjonskompetanse fordelt over tre samlinger. To av disse innleggene er utformet av NFF og Relasjonsledelse Norge hvorpå ett ledes av en ansatt ved sistnevnte. I Krets 1. ledes innlegget av en ansatt i toppklubb.

Fotballfaglig innhold er et vidt begrep som kan inkludere svært mange tema. Slik kan en argumentere for at tematikken er gjennomgående i begge kretser sin kursavvikling, og således inngår i relasjonskompetanse og tilrettelegging av et mestringsorientert klima. Da det i rapporten er valgt å skille disse perspektivene fra hverandre viser det seg at fotballfaglig innhold er tilknyttet spillerutvikling og taktiske perspektiver.

Den største forskjellen finner en da det kommer til kretsenes praksis på-og mellom samlingene. Her har Krets 1. og Krets 2. hatt henholdsvis én og to praksisøker tilknyttet selve veilederrollen. Praksisøktene har videre vært forskjellige da Krets 1. har vektlagt veileders sjekkliste mens Krets 2. har hatt en åpen tilnærming. Praksis mellom samlingene skiller seg også fra hverandre hvor kursdeltakerne i Krets 1. har blitt veiledet i praksis som trenerveileder mens kursdeltakerne i Krets 2. har blitt veiledet på sin daglige trenergjering.

4. Kursdeltakernes opplevelse av Trenerveilederen

Kursdeltakernes opplevelse av Trenerveilederen bygger denne på spørreundersøkelsen og forståelsen av de mer uformelle kontekstene og hvilke betingelser disse frembringer. Dette beskriver Schein (1985) omtaler som artefakter. Av førstnevnte kommer det frem at kursdeltakerne i rollen som trenerveileder prioriterer relasjonskompetanse fremfor tilretteleggelsen av et mestringsorientert klima og fotballfaglig innhold. Tema som vist er gitt mindre tid og ressurser enn fotballfaglig innhold. Ved relasjonskompetanse viser spørreundersøkelsen at kursdeltakerne har opplevd en bedring av relasjoner inn mot trenerforum, oppfølging av lag, sportslig utvalg og foreldremøter.

Relasjonskompetanse er tatt opp ved én anledning i Krets 1. Tema er da knyttet til kulturbegrepet og spillerutvikling i en seanse hvor kursdeltakerne i store deler satt og gjorde egne notater. I Krets 2. er relasjonskompetanse tatt opp ved tre anledninger. Ved andre samling ledes innlegget av en ansatt i Krets 2. hvorpå innholdet var utviklet av Relasjonsledelse Norge. Underveis i innlegget er samtlige kursdeltakere stille og ved plenumsdiskusjoner av caser tar det lang tid før noen svarer og de svarer kort. Mot slutten blir det fra en kursdeltaker stilt spørsmål om hva relasjonskompetanse er.

Kursdeltaker: Hva er egentlig relasjonskompetanse?

Foreleser: (Peker på en definisjon på skjermen) Når jeg googlet var det dette som kom.

Kursdeltaker: Virker dette da?

Foreleser: Jeg vet ikke, men han (Spurkeland, leder av Relasjonsledelse Norge, red.anm) er nå professor eller noe på det.

Ved samling 3. ledes innlegget av en ansatt ved Relasjonsledelse Norge. I starten av innlegget omtaler hen innlegget som del 3. av relasjonskompetanse i Trenerveilederen og spør videre i plenum om dette stemmer. Spørsmålet blir ikke besvart av hverken kursleder eller kursdeltakere. Foreleser viser så til en figur som

ble brukt ved forrige samling. Kursdeltakerne fra Krets 2. smiler og ler kort før de bekrefter at de har sett modellen tidligere. Mestringsorientert klima er tillagt lite tid og ressurser, og det er således ikke registrert noen artefakter rundt tema.

Spørreundersøkelsen viser at kursdeltakernes opplevelse av kunnskapstilegnelse ved det fotballfaglige innholdet er høy. Særlig da det kommer til trenerrollen i form av treningsledelse og planlegging av trening. Den opplevde kunnskapstilegnelsen er lavere da det kommer til teknisk trening, angrepsspill, forsvarsspill, keeperrollen og fysisk trening. Gjennomgang av slike teoretiske perspektiver var mest fremtredende i Krets 2. I Krets 1. var det et innlegg tilknyttet dette under samling 5. Dette ble ledet av hovedtrener og assistent ved en toppklubb. Under gjennomgangen av spillestil var kursdeltakerne svært stille. Da tema gikk over til spillermateriell i lys av ferdigheter og taktiske hensyn tok flere kursdeltakere del i det som utviklet seg til en spørsmålsseanse.

I Krets 2. var innlegg knyttet til teoretiske, fotballfaglige perspektiver særlig fremtredende ved samling 3. som startet med at kursdeltakerne var tilstede ved et lagsmøte. Her ble det stilt flere spørsmål tilknyttet formasjon, presshøyde og førsteforsvarer. Også ved «*Arbeidsprosessen for en fotballtrener*» påfølgende dag ble disse tema diskutert. Her uttalte flere kursdeltakere seg kritisk til foredragsholder da de opplevde at han underveis i innlegget og under spørsmålsseansen ikke var åpen for nye perspektiver og tanker og således presenterte sin tematikk og erfaringer som fasit. Det ble også tatt opp at tematikken var tatt opp på B-lisensen og således ikke bidro med noe ny kunnskap. Kursleder i Krets 2. avsluttet seansen ved å si at «*Dette passer perfekt for Trenerveilederen*».

Denne formen for fotballfaglig kompetanse blir ved flere anledninger nevnt som helt sentral i rollen som Trenerveileder. Dette kommer blant annet frem av kursleder i Krets 2. som under en diskusjon av formasjon, presspill og førsteforsvarer poengterer at «*fotballfaget er det viktigste for å få resultater*». Tilsvarende ytring kommer også frem ved flere andre anledninger.

«(underveis i diskusjonen om taktiske disposisjoner) *Nå er vi inne på detaljene i fotballfaget, og de store linjene og det er detaljene som er viktig som veileder. Og det er det vi skal veilede på*» (Kursleder, Krets 2.)

Dette kommer også til syne i Krets 1. sin tredje samling hvor kursleder i en diskusjon om hvordan gi tilbakemelding fremmer at en som trenerveileder må ha nok kompetanse til å la treneren selv finne ut hva som kan gjøres for å bli bedre. Og dersom han/hun ikke evner dette må veileder ha tilstrekkelig fotballkompetanse til å si hva som må gjøres. Dette støttes av flere kursdeltakere som fremhever at de med fotballbakgrunn har bedre forutsetninger enn andre. At det således ikke holder å bare være god med barn. Slik argumenteres det videre for viktigheten av å rekruttere tidligere toppspillere som Trenerveiledere. Dette viste seg blant annet under en praksisøkt hvor kursdeltakeren med erfaring fra toppfotball skulle veiledes av en kursdeltaker. Her påpekte kursleder følgende:

«*Vanskelig å ta *navn* på noe nå. Hen har vært trener lenge, i Topplubb på ulike aldersnivå. Hen har ikke brukt et sekund på å planlegge denne økta, men hen er så god faglig og viser bra metodikk. Veldig bra økt for en *kretslagsøkt*. I slike tilfeller må du coache på andre ting. Læring, relasjon ol.*» (Kursleder, Krets 1.).

I anledning veiledningskompetanse og praksis er det som nevnt tidligere forskjell på hvilke retningslinjer kretsene har lagt for disse. Både på samling og mellom samlinger. I krets 1. er det et ønske om å ta i bruk veileders sjekklister, og ved praksis på samling 2. gis det positive tilbakemeldinger til de som velger å bruke denne som utgangspunkt. Ved samling 3. er dette varierende, men samtlige er i mindre grad i tråd med denne enn forrige samling. Både når kursdeltaker veileder kursdeltaker og når kretsveileder veileder kursdeltaker. I flere tilfeller blir kretsveileder mer opptatt av å formidle egne erfaringer og bekjentskap.

I krets 2. gjennomføres tilsvarende praksis som ved Krets 1. ved samling 2. foruten sjekklisten. I etterkant av praksis kommer det frem at kursdeltakerne fant det utfordrende å gi hverandre veiledning da samtlige opplever at de andre kursdeltakere

innehar mye fotballkompetanse. De fremmer således et ønske om å bruke «foreldretrenere» ved en senere anledning. Dette tema tas opp igjen ved en diskusjon av fotballfaglige perspektiver hvor kursleder støtter kursdeltakernes tanke.

*«Vi har så mye kompetanse her (...). Alle har jo B-lisens. Umulig å endre *kursdeltaker* liksom. Dere kan så mye fra før» (Kursleder, Krets 2.)*

Da det kommer til praksis i egen klubb praktiseres denne ulikt i Krets 1. og Krets 2. I Krets 1. oppleves praksis som nyttig da de får spesifikk veiledning på rollen de skal inneha. I Krets 2., hvor de får veiledning på sin daglige trenergjerning, ble det ved presentasjonen av praksis (Samling 2.) stilt spørsmål om hvorfor det ikke skulle veiledes spesifikt inn mot rollen. Noe kursdeltakerne opplevde som mer relevant for rollen. Dette ble besvart av kursleder på følgende måte: *«Kan du ikke holde en god økt er du kanskje ikke kvalifisert som trenerveileder heller? (...) vi gjennomfører bare det NFF har sagt».*

Kursdeltakernes opplevelse av relevant praksis ble styrket etter samling 4. og innlegget tilknyttet praksis i Krets 1. En kursdeltaker fremmet følgende i en feltsamtale etter nevnte innlegg:

«Krets 1. sitt kurs virker mye bedre da de faktisk trener på å være veileder, får sjekklister og har fokus på veilederrollen. I motsetning til Krets 2. hvor vi gjør litt alt mulig og ikke har noe særlig fokus på å være en bedre veileder» (Kursdeltaker, Krets 2.)

Samtidig opplever flere kursdeltakere å ha et positivt utbytte av kurset. Dette eksemplifisert ved Krets 1. sin siste samling hvor kursdeltakerne selv skulle sette ord på deres oppfatning av kurset.

«Jeg var vel den som forklarte alt. Svarte på mine egne spørsmål. Underveis i kurset har det skjedd noe i hodet. Jeg har begynt å spørre» (Kursdeltaker, Krets 1.)

Samlet viser spørreundersøkelsen således at kursdeltakerne har tilegnet seg ny fotballfaglig kompetanse, relasjonskompetanse samt kunnskap om hvordan tilrettelegge for et mestringsorientert klima. Og at de slik opplever at de har blitt en bedre trener, men i større grad en bedre veileder. Kurset har videre ført til en opplevd endring i praksis. Spørreundersøkelsen viser at praksisøkten har hatt størst betydning for denne utviklingen. Dette gjelder praksis på samlingene og praksis i egen klubb.

Seks måneder etter endt kurs ble det utsendt en e-post til hver enkelt kursdeltaker med formål å kartlegge hvorvidt en fortsatt var aktiv i rollen som trenerveileder. I Krets 1. kom det frem at to kursdeltakere var aktive i rollen som trenerveileder og var positive til videre prosess. Ytterligere en var i gang med etableringen av rollen, men ikke i gang med veiledningsarbeidet. Videre kom det frem at fire hadde, i etterkant av kurset, fått tilbud og takket ja til andre trenerjobber. Én av disse kombinerte trener-og veilederrollen. Resten besvarte ikke e-posten. I Krets 2. var to kursdeltakere aktive i rollen som trenerveileder. Ytterligere én var i gang med å etablere rollen i klubbens barnefotballavdeling. To var ikke aktive da de hadde tatt over klubbens seniorlag. Én svarte ikke på henvendelsen.

5. Trener eller trenerveileder?

I beskrivelsen av trenerveilederkurset kommer det frem at det fotballfaglige innholdet prioriteres i større grad enn relasjonskompetanse og hvordan tilrettelegge for et mestringsorientert klima. Samtidig rangerer kursdeltakerne både relasjonskompetanse og et mestringsorientert klima foran fotballfaglig kompetanse. Denne rangeringen kan i utgangspunktet forstås som resultat av to tilnærminger:

- 1) Ved å være kvalifisert til kurset har kursdeltakerne vært på trenerkurs i regi av NFF tidligere. I kombinasjon med tidligere erfaringer med idrett og fotball kan dette gi en opplevelse av høy fotballfaglig kompetanse. Hvilket gjør at relasjonskompetanse og tilrettelegging av et mestringsorientert klima kan oppleves mer relevant for veilederrollen.
- 2) Kursdeltakerne viser forståelse for at veilederrollen krever en annen form for kompetanse enn trenerrollen.

På tross av prioriteringen av relasjonskompetanse og tilrettelegging av et mestringsorientert klima, er kursdeltakerne svært opptatt av fotballfaglig kompetanse. Hvilket i større grad samsvarer med kursets innhold. Dette ser en flere eksempler på, blant annet ved den rådende oppfatningen om at veileder må inneha høyere fotballfaglig kompetanse enn treneren(e) som veiledes. Dette da en må være i stand til å si i klartekst hva som må gjøres for å endre praksis. Med den konsekvens at det oppleves «umulig» å endre trener med tilsvarende eller mer fotballfaglig kompetanse.

Kursdeltakerne har gjennom kurs og praktisk erfaring høy fotballfaglig kompetanse. Dette fører til at det fotballfaglige innholdet i Trenerveilederen må være på et meget høyt nivå. Dette kan forklare hvorfor kursets verdier i stor grad er tilknyttet spiller- og trenerutvikling i et toppfotballperspektiv. Dette i form av tematikk og foredragsholdere i nær relasjon til toppklubber. Dette fokuset på toppfotball er utfordrende da kursdeltakerne ikke opplever dette som relevant for sin hverdag som trenerveileder. Hvilket gjør det utfordrende å oversette kursinnhold til eget treningsfelt.

Vi fikk jo prøvd oss både i barne- og ungdomsfotballen. Men en ser jo at en skal enda lenger ut på skalaen i klubben din der barnefotballen handler mest, uavkortet, om

aktivitet. Mens på kurset så var det jo en god del fotball samtidig som det var unge folk, men det det var i stor grad dedikerte spillere (...) Kan jo ta den sekvensen med **Kretslagstrener samling 1**. Han er jo en trener som har kommet langt og som har ambisjoner og den veiledningen der blir jo helt annerledes enn om du skal ta en barnefotballtrener i min klubb (Intervju med kursdeltaker, Krets 1.).

Samtidig viser kursenes artefakter at det fotballfaglige innholdet ikke bidrar til ny kunnskap utover tidligere kurs hos NFF.

«Trenerveilederkurset blir mer som et C-kurs light. Neste år blir det viktigere å ha fokus på veilederrollen. Hvordan ha forum, følge opp egne trenere, skrive logg. Mer fokus på veilederkompetanse» (Kursdeltaker, Krets 2.)

Slik kan en argumentere for at det store fokuset på fotballfaglig innhold og toppfotball gjør at flere av kursdeltakerne opplever kurset i større grad som et trenerkurs enn et veilederkurs. Dette ser en også tegn til da flere av kursdeltakerne i etterkant av kurset har gått inn i en ny trenerrolle. Samtidig vitner dette om at kurset er en form for formell kompetanse som er ettertraktet. Slik kan kurset fungere som en måte å styre egen CV.

6. Utviklingsmuligheter – Kunnskapsdeling og skriftliggjøring

Trenerveilederen ble innført i 2018 med formål å styrke oppfølgingen av trenere i barne- og ungdomsfotballen. Dette ved blant annet å være en sparringspartner for den enkelte trener og være en retningsgiver på praksisfeltet. For å oppnå denne målsetningen skulle kurset ta utgangspunkt i perspektivene fotballfaglig innhold, relasjonskompetanse og tilrettelegging av et mestringsorientert klima (Madsen, 2017). I denne rapporten kommer det frem av Krets 1. og 2. at det blant disse perspektivene brukes klart mest tid og ressurser på det fotballfaglige innholdet. Et innhold som i stor grad innehar et toppfotballperspektiv. Dette med det resultat at flere kursdeltakere har opplevd en stor avstand mellom kursinnhold og den virkelighet de møter i sin veilederrolle. Det store fokuset på fotballfaglig innhold har også ført til at flere opplever kurset som et trenerkurs. Seks måneder etter kurset var det totalt fire av kursdeltakerne som var aktive i rollen mens flere hadde gått over i andre roller.

Resultatene i denne rapporten sammenfaller med tidligere forskning som viser at norske trenere ønsker mer utdanning (Ingebrigtsen, 2013), men at utdanningen ikke oppleves relevant for deres treningsfelt (Nesse et al. 2017). Hvilket leder til at flere ikke følger opp utdanningen med relevante jobber og verv (Rølstadaas, 2016). Utfordringen for Norges Fotballforbund og kretsene som arrangerer Trenerveilederen blir således å utvikle et kurs som er mer i tråd med kursdeltakernes ønsker og forventninger. Et kurs med mer fokus på veilederrollen i praksis.

Å vurdere hvorvidt NFF og Krets 1. og 2. har lyktes med å innføre rollen som trenerveileder er i denne rapporten ikke mulig. En slik vurdering vil kreve at en følger trenerveilederne i deres praksis over lengre tid. Sett i lys av tidligere forskning vil det allikevel være mulig å peke på en aktuell utfordring ved å skape en langvarig endring i praksis i etterkant av kurset. Denne er tilknyttet kursarrangørs evne til å la kursdeltakerne ta del i kurset kunnskapsutvikling og la deres opplevelser og erfaringer bli en del av kursinnholdet.

I Nesse et al. (2017) «*Organisational knowledge creation in Norwegian football: From talk to text*» kommer det frem at trenere som deltar på kurs og klubb/trenerforum finner det svært utviklende å diskutere egne erfaringer og opplevelser med andre trenere. Dette da de i slike diskusjoner får diskutert utfordringer og løsninger med andre trenere. Både fra egen eller andre klubber og treningshverdager.

Ved slike diskusjoner skaper trenere og kursdeltakere sammen en form for kunnskap som i mindre grad enn enkeltindividets erfaringer er utsatt for overforenkling og generalisering. Og ved impulser fra andre klubbmiljø reduserer en også muligheten for en reproduksjon av kunnskap. Slik er dette også en opplevd ny kunnskap trenere i stor grad kjenner tilhørighet til. Både da de har vært med å utvikle kunnskapen og da den er nært tilknyttet deres treningshverdag. Denne tilhørigheten og eierskapet til deler av kursinnholdet vil også gjøre det lettere å ta i bruk nye impulser og retningslinjer i egen praksis. Og slik også etablere disse i klubbens kultur. Med det resultat at klubbens ulike roller og verv blir mindre personavhengige.

Dette krever at en har klare retningslinjer for å skrive ned denne formen for kunnskap. Hvilket har vist seg som en utfordring da kunnskapen som skrives ned og deles ofte er tuftet på enkeltindivider (Nesse et al. 2017). Dette ser en også i kursavviklingen i Krets 1. og 2. hvor undervisningsmaterialet som sendes ut i etterkant av kurset er de ulike foredragene og innleggene. Materiell som vist ikke oppleves relevant. Slik er denne formen for undervisningsmateriell også det som oppleves minst utviklende.

For å skape en praksis som skal vedvare og etableres i klubber kan en dermed argumentere for at trenerveilederkurset i større grad må skape kontekster for erfaringsutveksling og gode rutiner for skriftliggjøring. Da det kommer til førstnevnte er disse også i dette kurset svært sterkt ønsket, og i beskrivelsen av kurset finner en slike kontekster i begge kretser. Dog mangler det rutiner for skriftliggjøring av disse erfaringene.

Ved en bevisstgjøring av denne formen for kunnskapsutvikling og skriftliggjøring kan en altså skape et kursinnhold kursdeltakerne i større grad opplever som relevant for deres rolle og hverdag. Med økt mulighet for at rollen blir etablert i klubb og virker som et middel i NFF sin målsetning om bedre trenerutvikling.

7. Litteratur

Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage

Ingebrigtsen, J. E. (2014). *Trenerundersøkelsen 2013. Rapport*. Senter for idrettsforskning. NTNU Samfunnsforskning AS.

Madsen, C. (2017). *"NFF Trenerveilederen: - Skal styrke oppfølgingen av trenere på feltet."* Hentet 01.08, 2019, fra <https://www.fotball.no/trener/2017/lanserer-nff-trenerveilederen/>.

Nesse, M., Ingebrigtsen, J. E., & Peterson, T. (2017). *Organisational knowledge creation in Norwegian football: From talk to text*. Idrottsforum.org

Rolstadaas, A. (2016). *Mål og virkelighet i ungdomsidretten*. Masteroppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim, Norge.

Schein, E.H. 1985. *Organizational Culture and Leadership*. San Francisco: Jossey-Bass

A photograph of a green field, possibly a sports field or a park, with a clear sky and trees in the background. The field is in the foreground, and the trees are in the middle ground. The sky is a pale blue color.

Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kontaktperson:

Martin.nesse@ntnu.no

Martinnesse91@gmail.com